

Кириленко О.П.,

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Гернонільського національного економічного університету*

ЗАГРОЗИ І ВИКЛИКИ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Процес реформування пенсійної системи України не завершений в зв'язку з тим, що не реалізовані усі поставлені перед реформою завдання. Так, по-перше, не вдалося забезпечити стабілізацію солідарної пенсійної системи після проведених змін в частині пенсійного віку, стажу, вимірювання заробітку, перерахунку та виплати пенсій окремим категоріям осіб. По-друге, не запроваджено обов'язкову накопичувальну пенсійну систему. По-третє, не відбулося очікуваного розвитку недержавних пенсійних фондів. В той же час залишаються високими державні видатки на пенсійне забезпечення, які у 2010 році становили 16% ВВП [1, с.7].

Серьозною проблемою забезпечення стійкості солідарної пенсійної системи стала хронічна незбалансованість бюджету Пенсійного фонду України (ПФУ). Поставлене у 2011 році завдання щодо ліквідації його дефіцитності протягом найближчих років виконано лише частково, а саме – лише на 5,7 н.п. вдалося збільшити питому вагу власних доходів (див.табл.1).

*Таблиця 1.
Структура доходів бюджету Пенсійного фонду України
за 2010-2012 рр. * (%)*

Доходи	Роки		
	2010	2011	2012
Власні доходи	65,43	70,71	71,14
Кошти Державного бюджету України	34,50	29,19	28,79
Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	0,01	0,05	0,04
Кошти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	0,06	0,05	0,03
Усього доходів	100	100	100

* Розраховано на основі даних [1].

Основними причинами розбалансованості бюджету Пенсійного фонду, за висновками фахівців, є: системне порушення принципу економічної залежності видатків споживання від отриманих доходів та ВВП; дисбаланс розвитку відносин учасників пенсійної системи в межах дохідної та видаткової частин бюджету ПФУ; низька якість управлінських рішень; наявність пілг зі сплати страхових внесків; здійснення ПФУ невластивих йому видатків; високі темпи скорочення кількості застрахованих осіб і страхувальників [3, с.11-13].

Перспективи, які відкриваються перед країною, також невтішні у зв'язку із несприятливими демографічними тенденціями (зменшенням чисельності населення та його старінням), складною ситуацією на ринку праці (безробіттям і відтоком кваліфікованих працівників за кордон), традиційно низькою заробітною платою, поширенням кризових явищ в економіці і державних фінансах. Проте такі загрози вважаються традиційними для пенсійної системи; до них в сучасних умовах додаються новітні загрози, головним чином, пов'язані з особливостями постіндустріального розвитку, трансформацією соціально-економічної моделі, глобалізацією та політичними чинниками [4, с.15-18]. Крім того, не безпідставними є побоювання фахівців щодо виникнення ризиків вже реформованої пенсійної системи у зв'язку із запровадженням її другого рівня [4, с.25].

Основними заходами щодо подальшого вдосконалення пенсійної системи України з врахуванням дії зазначених несприятливих зовнішніх та внутрішніх чинників її функціонування, загроз і викликів повинно бути:

– зміцнення солідарної пенсійної системи шляхом:

1) забезпечення зростання доходів бюджету ПФУ через детінізацію оплати праці, розширення бази оподаткування єдиним соціальним внеском, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та збільшення доходів громадян, зменшення безробіття;

2) оптимізації видатків бюджету ПФУ, зокрема, шляхом запровадження єдиних підходів у розрахунку пенсій для всіх категорій осіб; забезпечення фінансування управлінських видатків Пенсійного фонду з Державного бюджету України;

– якнайскоріше запровадження другого рівня пенсійної системи, розвиток фінансового ринку та його інструментів;

– сприяння розвитку недержавного пенсійного забезпечення, формування механізмів захисту пенсійних заощаджень громадян від втрати та знецінення, зміцнення довіри до недержавних пенсійних фондів.

Література:

1. Стратегічна доповідь щодо пенсійної реформи в Україні. Березень 2012 р. // Європейський центр політики та досліджень у галузі соціального забезпечення ПРООН. – 47 с.
2. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua>
3. Криза розподільчої пенсійної системи в Україні та напрями диверсифікації “пенсійного портфеля” : аналіт. доп. / О.М.Піщуліна, О.П. Кошоп, А.М. Авчухова. – К.: НІСД, 2010. – 104 с.
4. Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України: аналіт. доп. / О. П. Коваль. – К.: НІСД, 2012. – 44 с.